

SZUPERA BLANKA

A szabadalmi kényszerengedély funkciója, helye a nemzetközi jogban

A nemzetközi jogban megjelent kényszerengedélyek

A szabadalmi kényszerengedély lehetőséget ad arra, hogy a szabadalmi jog jogosultján kívül, a jogosult engedélye nélkül – bírósági, illetve hatósági döntés alapján – más is hasznosíthassa a szabadalmi oltalom tárgyát.¹ A szabadalmi jog ilyen fajta korlátozásának története hosszán nyúlik vissza a történelemben, egészen az 1623-ban elfogadott angol Monopólium Törvényben meghatározott kötelezettségig (Statute of Monopolies).² A nemzetközi jogforrások között elsőként³ az ipari tulajdon oltalmára az 1883. évi március hó 20-án létesült Párizsi Uniói Egyezmény 5. cikk A) (2) bekezdése biztosítja ezt a lehetőséget a tagok számára. Jelenleg 175 tagja van az egyezménynek. Az eredeti szöveg⁴ csak a hasznosítási kötelezettséget írta elő, nem kötötte azt egyéb szankcióhoz. Mindazonáltal az egyezményt hat alkalommal felülvizsgálták és egy alkalommal módosították, amelyek során a kényszerengedély biztosításának lehetőségét kidolgozták. Az első revideálás során a kérdéses cikket nem módosították, míg a második alkalommal a szabadalom megvonásával kívánták korlátozni a szabadalmast az esetleges visszaélésszerű joggyakorlása esetén, ha megfelelő időn belül nem kezdi meg a találmány hasznosítását és ezt kimenteni sem tudja. Az 1925-ös Hágai revideálás eredményeképpen a kényszerengedély fogalma is megjelent az egyezmény hivatalos szövegében.⁵ Később az iparjogvédelem területén jelentős mérföldkő a Kereskedelmi Világszervezet (a továbbiakban: WTO) létrehozó Marrakesh-i -Egyezmény (a továbbiakban: Marrakesh-i Egyezmény) 1. C) Melléklete, a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló (Trade-related aspects of intellectual property rights.) megállapodás (a továbbiakban: TRIPS Megállapodás) volt, amely arra hivatott, hogy a Párizsi Egyezményen

---

¹ TATTAY Levente – PINTZ György – POGÁCSÁS Anett: *Szellemi alkotások joga*. Szent István Társulat, Budapest, 2017. 272.

² <https://www.legislation.gov.uk/aep/Ja1/21/3> (2021.05.31.)

³ Muhammad Zaheer ABBAS– Shamreeza RIAZ: Evolution of the Concept of Compulsory Licensing: A Critical Analysis of Key Developments Before and After Trips (16.12.2013). *Academic Research International* Vol. 4 No. 2 March (2013) 485.

⁴ <https://wipolex.wipo.int/en/treaties/textdetails/12995> (2021.05.31.)

⁵ <https://wipolex.wipo.int/en/text/287779> (2021.05.31.) és Az ipari tulajdon védelmére Hágában, 1925. évi november hó 6-án aláírt nemzetközi megegyezések becikkelyezéséről szóló 1929. évi XVIII. törvénycikk 5. cikke.

túl⁶ szélesebb körben alkalmazott, szigorúbb szabályokat biztosítson a szellemi tulajdon védelmére.⁷ A szabadalmi jog rugalmas alkalmazását szolgálják a Megállapodásba foglalt szabadalmi korlátok, kivételek. A TRIPs Megállapodás 30. cikke lehetővé teszi, hogy a tagok a szabadalomból eredő kizárólagos jogok hatálya alól meghatározott kivételeket biztosítsanak. A kutatási kivétel és a Bolar-kivétel⁸ mellett megtalálható a párhuzamos import⁹ és a jogosult engedélye nélküli egyéb hasznosítás lehetősége is. A TRIPs Megállapodás 30. cikkében foglalt kivételektől eltérő hasznosítás lehetőségéről értekezik a 31. cikk. A TRIPs Megállapodás egy részletesen kidolgozott szabadalmi kényszerengedély alkalmazását teszi lehetővé tagjai számára. A szabályozás első kitétele, hogy minden egyes, a jogosult engedélye nélküli hasznosítás iránti kérelmet egyedileg kell elbírálni és előfeltétel, hogy a javasolt hasznosító kísérletet tegyen a szabadalmi jog jogosultjával egy a kereskedelmi forgalomban elfogadható feltételek mellett köttetendő hasznosítási szerződés megkötésére.¹⁰ Ez alól három kivételt tehet a jogalkotó, az országos szükséghelyzet, az egyéb rendkívüli sürgősségi körülmény és a közhasznú, nem kereskedelmi hasznosítás. Előbbi kettő esetében kitétel, hogy ésszerű időn belül értesíteni kell a szabadalmast, míg utóbbi esetében, amennyiben ismert a szabadalmas, értesítése nem tűr halogatást. A hasznosítás terjedelmét és időtartamát az engedély céljával összhangban kell meghatározni, és elsősorban a belső piaci igények kielégítésére kell irányuljon.¹¹ Az ily módon szerzett hasznosítási jog sosem lehet kizárólagos, nem átruházható és az engedély megadásához vezető körülmények múltával megszűnik.¹² A licenciáért cserébe, annak gazdasági értékét kifejező díj jár a szabadalmasnak.¹³ Mind a díjról szóló, mind az elrendelő határozattal szemben biztosítani kell megfelelő jogorvoslati lehetőséget.¹⁴ Az engedély két speciális esetét nevesíti a TRIPs Megállapodás. Egyik a versenyellenesnek ítélt gyakorlat orvoslására kibocsátott engedély, a másik a szabadalmak függősége miatt adható kényszerengedély kereteit fekteti le.¹⁵ A Megállapodás betartása felett a Marrakesh-i Egyezményvel létrehozott a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonzataival Foglalkozó Tanács (a továbbiakban: TRIPs Tanács)¹⁶ őrködik, amely szükség esetén közvetít a tagok között és ügyel rá, hogy azok betartsák a megállapodásban vállalt kötelezettségeiket.¹⁷

Kényszerengedély az Európai Unió jogában

A TRIPs Megállapodásban szabályozott kényszerengedélyezési lehetőségét a fejlődő WTO tagországokban nem tudták kihasználni, azon kitétel miatt, amely a hasznosítást elsősorban

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/summary/HU/I21168> (2021.05.31.)

⁷ ABBAS – RIAZ, 2013. 482.

⁸ TOSICS Nóra: Gyógyszertermékek szabadalmi oltalma a csatlakozási tárgyalások tükrében. A kompromisszumhoz vezető út - a közösségi álláspont fejlődésének visszatekintő elemzése. *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 108. évf., 6. december (2003) https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2014/03/article_0004.html (2021.06.22.)

⁹ UDVARI Beáta: Mindenki ugyanannyit veszít? – A fejlődő országok és a TRIPs Megállapodás gyógyszerkereskedelmre vonatkozó szabályai. *Fordulat* 8. (2010) 90.

¹⁰ TRIPs Megállapodás 31. cikk a) és b) pont.

¹¹ TRIPs Megállapodás 31. cikk c) és f) pont.

¹² TRIPs Megállapodás 31. cikk d), e) és g) pont.

¹³ TRIPs Megállapodás 31. cikk h) pont.

¹⁴ TRIPs Megállapodás 31. cikk i) és j) pont.

¹⁵ TRIPs Megállapodás 31. cikk k) és l) pont.

¹⁶ Marrakesh-i Megállapodás IV. cikk 5. pont.

¹⁷ TRIPs Megállapodás 68. cikk.

a belső piaci igények kielégítéséhez köti. A gyógyszeriparral nem rendelkező, vagy csak korlátozott gyártási kapacitással bíró országok a felmerülő mennyiséget nem tudták előállítani és a megfelelő infrastruktúrával rendelkező országok exportjára pedig nem alapozhatták a közegészségügyi problémáik megoldását.¹⁸ A rendelkezés kapcsán 2001-ben a WTO elfogadta a doha nyilatkozatot,¹⁹ amelynek 6. szakasza felhívta a TRIPs Tanácsot, hogy sürgősen keressen megoldást és tegyen róla jelentést egy éven belül a WTO Általános Tanácsának.²⁰ A jelentés alapján az Általános Tanács hozott egy határozatot a doha nyilatkozat 6. szakaszának végrehajtásáról.²¹ A határozat 2. szakasza lehetővé teszi, hogy gyógyszeripari termékeket – az Általános Tanács határozatának 1. pontja szerint gyógyszeripari termék alatt a szabadalmaztatott gyógyszert, és a szabadalmaztatott eljárással előállított gyógyszert is érteni kell – exportálhassanak a tagok, eltekintve a TRIPs Megállapodás 31. cikk f) pontjának alkalmazásától, bizonyos feltételek betartása mellett. A határozat mellékletében definiálta, hogy mely országok tekinthetők a kényszerengedély alapján történő export célországainak. E szerint a fejlődő országok mellett egy országnak meg kell határoznia, hogy nincs az adott szektorban gyártókapacitása az értintett gyógyszeripari termékekre vagy a rendelkezésre álló gyártási kapacitása nem képes fedezni a szükségleteket. A jogosult importáló tagnak jeleznie kell a TRIPs Tanács számára, hogy milyen gyógyszerre, mekkora mennyiségben van szüksége, a melléklet szerint megerősítette az importálás szükségességét és a szabadalmi oltalom alatt álló termék importálására kényszerengedélyt adott, illetve szándékozik adni. Az exportáló WTO tag csak a kényszerengedély alapján engedélyezett mennyiséget gyárthatja le és maradéktalanul a célországba kell szállítania az így előállított, megkülönböztető jelzéssel ellátott termékeket. A megkülönböztető jelzés lehet címke, eltérő színezés, illetve forma is, de jelentősen nem befolyásolhatja a termék árát. Az engedélyesnek mind a jelzést, mind a legyártott mennyiséget nyilvánosságra kell hoznia saját honlapján, amely elérhetőségéről a TRIPs Tanácsot értesítenie kell, az engedély feltételeivel egyetemben. A határozat tartalmát később a TRIPs Megállapodás módosításával, a 31.a) cikkbe foglalták.²² Az Európai Közösség aktívan részt vett az előkészítő tárgyalások során és elsőként fogadta el a TRIPs Megállapodás módosítását.²³ A végrehajtás mellett elköteleződve a 31. és 31.a) cikkeken lefektetett keretek között, egy speciális kényszerengedélyt hozott létre,²⁴ azzal a szándékkal, hogy a kivételre szánt gyógyszeripari termékek előállítására és forgalmazására vonatkozó kényszerengedély egységes formát öltjön a tagállamokban. A közegészségügyi problémákkal küzdő országokba történő kivételre szánt gyógyszeripari termékek előállításával kapcsolatos szabadalmak kényszerengedélyezéséről szóló, 2006. május 17-i 816/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet által alapított kényszerengedély (a továbbiakban: a 816/2006/EK rendelet szerinti kényszerengedély) célja a HIV/AIDS, a malária, a tuberkulózis és más hasonló betegségek elleni védekezés támogatása a fejlődő országokban.²⁵ A rendelet kifejezetten tiltja az ipar- és kereskedelempolitikai

¹⁸ ABBAS – RIAZ, 2013. 483.

¹⁹ (2021.05.31.) 2001. november 14-én a negyedik miniszteri konferencián elfogadott miniszteri nyilatkozat a TRIPs egyezményről és a közegészségügyről. https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_trips_e.htm (2021.06.22)

²⁰ Marrakesh-i Megállapodás IV. cikk 2. és 5. pont.

²¹ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/implem_para6_e.htm (2021.05.31.)

²² https://www.wto.org/english/news_e/pres05_e/pr426_e.htm (2021.05.31.)

²³ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/amendment_e.htm (2021.05.31.)

²⁴ 2004. október 29-én már elkészült a tervezete.

²⁵ 816/2006/EK rendelet preambuluma (7) bek.

célok érdekében történő felhasználást.²⁶ Ilyen engedélyt az kérelmezhet, aki gyártási és kiviteli célú értékesítési tevékenységét szabadalommal érintett termékre tervezi.²⁷ Amennyiben az importáló országban is szabadalmi oltalom védi az érintett terméket, ott is kényszerengedély szükséges a bevitelhez.²⁸ Az engedély csak a kérelemben megjelölt mennyiségre, konkrét országba történő kivitelre és meghatározott időtartamra adható.²⁹ Az engedély keretében készített terméket, vagy folytatott eljárással előállított terméket egyedi jelzéssel, megkülönböztető csomagolással kell ellátni és az engedély tényét is fel kell tüntetni rajta.³⁰ Az engedélyes köteles fizetni a jogosult részére az illetékes hatóság által megállapított díjat. A megállapításkor figyelembe kell venni, az érintett importáló ország számára nyújtott gazdasági értéket, a humanitáriánus, illetve nem kereskedelmi jelleget is.³¹ A díj mértékét nemzeti szükséghelyzet vagy egyéb súlyos veszélyhelyzet esetére maximalizálta a rendelet. Legfeljebb az importáló ország által vagy nevében fizetendő teljes ár 4%-a. A megadott engedélyről és annak speciális feltételeiről pedig a TRIPs Tanácsot tájékoztatni szükséges.³² Magyarországon az ilyen típusú kényszerengedélyről az Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) dönt a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 33/A. § (1) bekezdése alapján.³³

A magyar jog szabályozása

Az Szt. ismerte a hasznosítás elmulasztása³⁴ és a TRIPs Megállapodás 31. cikkében is nevesített, a szabadalmak függősége miatt adható kényszerengedélyt.³⁵ A jogalkotó 2007-ben a 816/2006/EK rendelet hatálya alá tartozó kényszerengedélyt is az Szt-be foglalta a közegészségügyi problémákkal küzdő, fejlődő országokba történő exporttermékek előállításának biztosítására. Míg előbbi kettő csak túlnyomórészt a belföldi kereslet kielégítéséhez szükséges hasznosításra adható,³⁶ utóbbi kifejezetten export célra született. 2020 márciusában érte el Magyarországot a COVID-19 járvány, mely egy negyedik kényszerengedélyt hívott életre a magyar szabadalmi jogban. Az új közegészségügyi kényszerengedély alapvetően két altípust szabályoz. Az egyik a belföldi szükségletek kielégítése céljából egészségügyi válsághelyzettel³⁷ összefüggésben, a másik a más országban felmerülő közegészségügyi probléma kezelésére szolgáló kényszerengedéllyel (a továbbiakban: külföldi kényszerengedély) összefüggő exportcélú hasznosítás céljából adható.³⁸

Az egészségügyi válsághelyzet egyik esete a járványügyi szükséghelyzet, amely nemzetközi horderejű közegészségügyi-járványügyi szükséghelyzet vagy egyéb járványveszély esetében állhat fenn. Ez jól rámutat arra, hogy a külföldi kényszerengedély elsődleges célja a

²⁶ 816/2006/EK rendelet preambuluma (6) bek.

²⁷ 816/2006/EK rendelet 6. cikk (1) bek.

²⁸ 816/2006/EK rendelet 10. cikk (7) bek.

²⁹ 816/2006/EK rendelet 10. cikk (2)–(4) bek.

³⁰ 816/2006/EK rendelet 10. cikk (5) bek.

³¹ 816/2006/EK rendelet 10. cikk (9) bek.

³² 816/2006/EK rendelet 12. cikk.

³³ Szt. 33/A. §-hoz fűzött miniszteri indokolás.

³⁴ Szt. 31. §.

³⁵ Szt. 32. §.

³⁶ Szt. 33. § (2) bek.

³⁷ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 228. § (2) bek. szerinti egészségügyi válsághelyzet.

³⁸ Szt. 33/B. § (1) bek.

816/2006/EK rendelet hatálya alá tartozó kényszerengedély kiegészítése, ugyanis nem feltétlenül állnak fenn valamennyi fejlett országban a gyógyszergyártás feltételei, illetve nem biztos, hogy képesek a megfelelő mennyiségben előállítani a szükséges egészségügyi termékeket. Ezért a jogintézmény kettős arculata, a belföldi és a külföldi hasznosításra indokolt.³⁹ Az új engedély egészségügyi termék (Egészségügyi termék a szabadalmi vagy kiegészítő oltalom alatt álló gyógyszer, hatóanyag, a vizsgálati készítmény, illetve az orvostechnikai eszköz.) vagy annak előállításához szükséges, szabadalmi oltalom alatt álló eljárás, berendezés vagy eszköz hasznosítására adható. A tömeges megbetegedéseket okozó humánjárvány hatására megugrott a kereslet számos egészségügyi termék iránt. Ilyen a SARS-CoV-2 antigén detektáló, a PCR teszt,⁴⁰ a favipiravir hatóanyagú gyógyszer, amely használatát a pozitív COVID teszt után rövidesen meg kell kezdeni, így a gyógyszer beszerzésének ideje kiemelten fontos.⁴¹ Ide sorolhatók az egyes oltóanyagok, amelyek fejlesztésén folyamatosan dolgoznak világszerte, valamint az orvostechnikai fogyóeszközök, mint a maszk, a gumikesztyű, az egyszerhasználatos fecskendő, injekciós tű is és más orvostechnikai eszközök, mint például a lélegeztetőgép, vagy annak alkatrészei.⁴² A pandémiával szembeni hatékony fellépés eszközeinek rövid időn belüli, megfelelő mennyiségű, elfogadható ár melletti biztosítása az új kényszerengedély feladata.

Mi lehet a megoldás?

Az ismertetett egészségügyi vonatkozású kényszerengedélyekkel a szabadalmi jog keretein belül orvosolhatják a gyógyszeripari termékek hozzáférhetőségét, sürgős szükség esetén.⁴³ A szabadalmi kényszerengedély a visszaélésszerű joggyakorlástól véd meg, illetve a meglévő tudás alkalmazhatóságát segíti elő. Ehhez hasonlóan a szabadalmi oltalommal védett találmány vagy eljárás harmadik fél általi hasznosítását segítik elő a különféle állam által biztosított hasznosítási lehetőségek. Ilyen például a német szabadalmi törvénybe⁴⁴ foglalt szabadalmi korlát is. Ez alapján a COVID-19 világjárvány miatt módosított fertőzésvédelmi törvény⁴⁵ felhatalmazza a szövetségi egészségügyi minisztériumot, hogy utasíthassa az alárendelt hatóságot arra, hogy határozatában elrendelje a szabadalmi oltalom alatt álló találmány, illetve eljárás közjólét érdekében történő használatát, a szabadalmi találmányok egy meghatározott körét, mint a gyógyszerek és orvostechnikai eszközök. Mindehhez a szabadalmas hozzájárulása értelemszerűen nem szükséges. A közérdekű használat kiterjed az előállításra és az értékesítésre is a közegészségügyi felhasználás keretei közt, kizárva haszon-

³⁹ RUDI Alexandra – UJHELYI Dávid: A szellemi tulajdonjog területén megvalósult különleges jogrendi jogalkotás – háttér és eredmények. *Fontes Iuris* 2 (2020) 57. Lásd még: David M. FOX: Technology Transfer and the TRIPS Agreement Are Developed Countries Meeting Their End of the Bargain. *Hastings Science and Technology Law Journal* Vol. 10., No. 1. (2019) 12.

⁴⁰ Pekosz ANDREW et al.: Antigen-Based Testing but Not Real-Time Polymerase Chain Reaction Correlates With Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 Viral Culture. *Clinical Infectious Diseases* (2021) <https://doi.org/10.1093/cid/ciaa1706> (2021.05.31.)

⁴¹ <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/emmi-favipiravir-feliras-an-embe-rete-lek-mul-hat-nak> (2021.05.31.)

⁴² Eütv. 3.§ h) pont.

⁴³ BOBROVSZKY Jenő: Az enyém, a tied, és a miénk a szellemi tulajdonjogban. *Liber amicorum – Ünnepi dolgozatok Gyertyánfy Péter tiszteletére*. ELTE, Budapest, 2008. 25.

⁴⁴ Patent Gesetz 13. §.

⁴⁵ Infektionsschutzgesetz 5. §.

szerzés célját.⁴⁶ Ahogy a kényszerengedély esetében, úgy itt is jár kompenzáció a szabadalmazásnak, jelen esetben a Szövetségi Kormánytól.⁴⁷ Ezt a hasznosítási lehetőséget azonban csak meghatározott időre biztosítja a német jog.⁴⁸ Az angol szabadalmi törvény⁴⁹ is ismer egy speciális lehetőséget a szabadalmazott találmányok hasznosítására a jogosult engedélye nélkül. Az alternatív megoldáskeresések pedig azt jelzik, hogy a kényszerengedélyek nem jelentenek teljeskörű megoldást a felmerülő probléma kezelésére.

Létezik egy harmadik lehetőség is, még mindig a szabadalmi rendszer keretein belül, amit patent poolnak neveznek. A szabadalmi szövetség,⁵⁰ lényegét tekintve egy nemzetek feletti hasznosítási engedélyezést könnyítő, illetve közvetítő rendszer. Ezen keresztül a kutatási eredmény és a tudásmegosztás, az információáramlás és a gyógyszerellátás is gördülékenyen és gyorsan működik.⁵¹ A konstrukció nemzetközi szinten mindenképp megoldást jelentene a komplex kutatási és fejlesztési megállapodások hálózata vagy az egyedi hasznosítási szerződések helyett.⁵² A WHO égisze alatt működik egy szabadalmi szövetség például a HIV, hepatitis C, tuberkulózis és a leukémia elleni gyógyszerek és kezelési módok hatékony megosztására,⁵³ amelyet a COVID-19 elleni hatékony védekezésre is kiterjesztenek a fejlődő országok megsegítésére.⁵⁴ Jól rámutatott az idővel való verseny élességére a világot szűk fél év alatt leterítő járvány. A kutatási eredmények csak akkor érhetők el gyorsan, ha valamennyi ország kutatói nyíltan, információ visszatartás nélkül együttműködhetnek, függetlenül a szellemi tulajdonjogoktól, illetve azok jövőbeni alakulásától. E mellett a gyártási kapacitást is jelentősen megnövelné egy ilyen együttműködés, hiszen nem egy kis cég infrastruktúrájában kellene már gondolkodni és az ellátási láncolat is biztosabban működne, hiszen minden termék hamarabb jutna a felvevő piachoz. Ezekhez azonban már az együttműködés korai szakaszától szükség van az átlátható, jogilag rendezett, stabil keretekre. Természetesen ez számos szabadalmi, versenyjogi és igazgatási kérdést vet fel, amelyek rendezésre várnak, ugyanakkor jól látható, hogy az általános társadalmi érdekek, az emberéletek védelméért ez lenne a legerősebb megoldás.⁵⁵ A legerősebb érv a patent pool mellett, hogy jelenleg ez az egyetlen olyan hasznosítási forma, amely a szabadalmi rendszer keretein belül, az oltalmi jogosult hozzájárulásával valósul meg. A szabadalmi oltalomba vetett bizalom, így megkövetelné, hogy a gyakorlat ezt a megoldást válassza. A fejlődő országok azonban a pandémiás helyzetre tekintettel egyenesen a szabadalmi oltalmak felfüggesztését kérik a WTO fórumán, élükön Indiával és a Dél-Afrikai Köztársasággal.⁵⁶ Ez egy negyedik megoldást jelente-

⁴⁶ Christian DEKONINCK et al.: COVID-19 and public compulsory licensing of drugs in Europe. <https://www.taylorwessing.com/en/insights-and-events/insights/2020/04/covid-19-and-public-compulsory-licensing-of-drugs-in-europe> (2021.05.31.)

⁴⁷ Patent Gesetz 13. § (3) bek.

⁴⁸ Infektionsschutzgesetz 5.§ (4) bek.

⁴⁹ Patents Act, Sec. 55(1)(a) pont.

⁵⁰ Joseph E. STIGLITZ – Arjun JAYADEV – Achal PRABHALA: *Szabadalmak versus világjárvány*. <https://www.vg.hu/velemeny/publicisztika/szabadalmak-versus-vilagjarvany-2-2212740/> (2021.05.31.)

⁵¹ Anja LUNZE – Jan Phillip REKTORSCHKEK: *Patent pools: an easy licensing option for COVID-19 drugs and SARS CoV 2 vaccines?* <https://www.taylorwessing.com/en/insights-and-events/insights/2020/04/patent-pools---an-easy-licensing-option-for-covid-19-drugs-and-sars-cov-2-vaccines> (2021.05.31.)

⁵² STIGLITZ – JAYADEV – PRABHALA, 2020.

⁵³ BURRONE, Esteban et al.: Patent pooling to increase access to essential medicines. *Bulletin of the World Health Organization* Vol. 97. No. 8.(2019) 576.

⁵⁴ https://medicinespatentpool.org/partners/mpp_global_manufacturers_open_pledge/ (2021.05.31.)

⁵⁵ LUNZE – REKTORSCHKEK, 2020.

⁵⁶ <https://www.weforum.org/agenda/2021/05/an-expert-offers-one-solution-to-the-covid-19-vaccine-patent-problem/> (2021.05.31.)

ne, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy ha nem lehet megfelelő ütemben kiszolgálni a COVID-19 által különösen sújtott fejlődő országok igényeit, akkor a szabadalmi oltalmi rendszer maga kerül veszélybe. Mindezek alapján kérdéses, hogy sikerülhet-e a hagyományos jogi keretek között egységesen rendezni a pandémia miatt felmerült közegészségügyi problémát.

BLANKA SZUPERA
The Function and the Place of Patent Compulsory License
in the International Law
(Summary)

This paper examines the function of compulsory licensing of the manufacture of pharmaceutical products. The COVID-19 has challenged the IP sector and compulsory licenses which are intended to address public health problems. On international level the TRIPS Agreement introduced a special possibility to use the subject matter of a patent without the authorization of the right holder. The development of this license was determined by the public health problems of the least developed countries. Today this worldwide pandemic has challenged this system. Some developing country proposed that the World Trade Organization temporarily waive intellectual property rights for COVID-19 vaccines. Some country allowed the governance to order the limitations of patents, but such a solution could harm the legitimate interests of the patent owners. The urgent global need for rapid treatment of COVID-19 showed that patentees do not make pharmaceutical inventions sufficiently available to the market. There is another solution: the creation of a patent pool, by which patent owners could keep control of the use of their inventions and the patents would be still available for third parties. This would serve the general public interest, but it may be a broader solution, than necessary. The broaden of use of compulsory licensing could also expand vaccine manufacturing within the patent system.